

Úvod do etnomuzikologie (2012)

AHV110020

Středa 9:10 – 10:45, místnost 405

mail: vit.zdralek@ff.cuni.cz

Anotace

Kurz poskytuje úvod do oboru, který se přibližně od poloviny 20. století zformoval převážně v anglosaském světě pod názvem etnomuzikologie.

Ve vyprávění své historie se etnomuzikologie jako ke svému předchůdci obvykle odkazuje k německojazyčné srovnávací hudební vědě před druhou světovou válkou a volněji k ještě starší evropské hudební folkloristice a cestopisné a etnografické literatuře éry evropského kolonialismu. Jako taková je tedy svým založením etnocentrická, ale z této pasti se snaží unikat otevřeností k hudebním konceptům a perspektivám jiných kulturních tradic, které se zároveň snaží chápat jako živé a stále se proměňující systémy. Metodologicky etnomuzikologie vždy čerpala jednak z historicky orientované muzikologie (v jejímž rámci byla obvykle klasifikována jako „systematická“ disciplína v metodologickém protikladu k disciplínám „historickým“) a jednak kulturní (méně sociální) antropologie, podle potřeby aktuálně studovaného problému pak z dalších oborů. Předmět etnomuzikologie se postupně rozšířil od studia výhradně ne-evropské hudby a evropské lidové hudby směrem k populární hudbě a také evropské klasické hudbě. Ve vztahu ke svým sesterským disciplínám se obor postupně stále méně definuje předmětem a stále více se naopak vymezuje svým jedinečným přístupem k problémům. Přesto koloniálně znějící odkaz na etnicitu (mentálně umístěvanou tradičně mimo geografickou oblast imaginárního Západu) v názvu disciplíny z různých důvodů přetrval; debaty o změně názvu, například směrem k něčemu jako „hudební antropologie“, „kulturní muzikologie“ či dokonce jen prostě „muzikologie“, sice prohloubily kvalitu diskuse mezi muzikology, etnomuzikology a badateli v populární hudbě a také mezi etnomuzikology navzájem, ale k všeobecně přijímané změně zatím nevedly. Jak je zřejmé, už samotný název zůstává příležitostí k neustále sebereflexi (Co to vlastně děláme? Proč to děláme? Proč to děláme právě tak, jak to děláme? apod.) a sebereflexe oboru jako specifického způsobu uvažování o hudbě proto také bude hlavní linií spojující různorodá probíraná témata.

Cílem kurzu je poskytnout přehled po současné etnomuzikologii s příslušnými historickými odkazy a představit ji jako myšlenkově atraktivní oblast bádání, která je typická různorodostí předmětů i metod.

Organizace kurzu

Protože je v tomto kurzu nutné pokrýt několik kvalitativně odlišných oblastí etnomuzikologického poznání (bez nároku na úplnost), rozdělil jsem kurz do pěti bloků (viz Tematický plán). V prvním bloku se pokusíme stručně představit historii etnomuzikologického myšlení a k čemu dospělo. V druhém bloku si na pozadí antropologické kritiky konceptu primitivní kultury představíme tři geograficky odlišné hudební kultury, které by tradičně byly označeny právě jako primitivní. Třetí blok bude věnován problému hudební analýzy na příkladu třech konkrétních skladeb z oblasti, jež je na Západě tradičně vnímána naopak jako tzv. vysoké kultury. Koncept Orientu si zde zproblematicujeme post-koloniální kritikou. Ve čtvrtém bloku se opět na třech příkladech zaměříme na vztah známé/cizí, domácí/exotické, a to v evropské klasické hudbě, v klasické hudbě na Haity a v žánru world music. Kurz uzavře pátý blok představující etnomuzikologické studie populární hudby a západní hudební instituce, tedy oblasti s etnomuzikologií tradičně příliš nespojované.

K blokům a jednotlivým hodinám jsou přiřazeny texty, které mají charakter **doporučené četby**. Některé texty budou průběžně k dispozici ve formátu PDF v SIS a/nebo na webu ÚHV v sylabu předmětu, jiné si bude nutné najít v knihovně (téměř všechna uvedená literatura se nachází v knihovně ÚHV) nebo el. zdrojích přístupných z UK. Jejich průběžné čtení podstatně zefektivní výuku, není však povinné. Smysluplné absolvování kurzu ale předpokládá prostudování aspoň některých doporučených textů a to podle následujícího klíče. V rámci každého bloku si student/ka vybere jeden z textů (článek, kapitolu z knihy...) uvedených v Tematickém plánu, případně související kapitolu z knihy v seznamu literatury níže, a **stručně je kriticky písemně shrne**.

Rozsah shrnutí jednoho textu se musí pohybovat mezi jednou a dvěma stranami A4 (ne méně, ne více) s obvyklým formátováním (odpovídajícím např. Times New Roman, velikost písma 12, řádkování 1,5, okraje 2,5 cm).

Termíny pro odevzdání jednotlivých kritických shrnutí:

blok 1 – 17. října

blok 2 – 7. listopadu

blok 3 – 28. listopadu

blok 4 – 19. prosince

blok 5 – 2. ledna

Student/ka **odevzdá** svůj **vytištěný text** během příslušné hodiny a současně jej nejpozději tentýž den pošle **e-mailem** na výše uvedenou e-mailovou adresu ve formátu .doc, .docx nebo .odt. V případě nepřítomnosti student/ka svůj text pošle pouze e-mailem a vytištěnou verzi doručí na nejbližší výuce, kde bude přítomen/na.

Texty nebudou opravovat a vracet zpět během semestru, ale přečtu je a okomentuji je a poslouží jako **základ pro diskusi při zkoušce**.

Podmínky udělení atestace

Pravidelná docházka: maximálně 3 absence za semestr

Včasné odevzdání všech kritických shrnutí v odpovídající kvalitě: 50% (minimálně 40%)

Aktivní účast v závěrečné diskusi 9. 1. 2012: 10%

Ústní zkouška: 40% (minimálně 30%)

Pro úspěšné absolvování kurzu je nutné **celkem získat nejméně 70%**.

Tematický plán (změna vyhrazena)

BLOK 1 – Disciplína etnomuzikologie?

3. 10. Úvod do kurzu. Stručná historie etnomuzikologického myšlení I

10. 10. Stručná historie etnomuzikologického myšlení II

NETTL, Bruno. 2005. *The Study of Ethnomusicology, Thirty-one Issues and Concepts*. Urbana and Chicago: University of Illinois Press.

MYERS, Helen. 1992. *Ethnomusicology: An Introduction*. NY: W. W. Norton & Co.

Carole Pegg, et al. "Ethnomusicology." *Grove Music Online. Oxford Music Online*. 30 Sep. 2012 <<http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/52178>>.

BARZ, Gregory F. a COOLEY, Timothy J. 2008 (1997). *Shadows in the Field: New Perspectives for Fieldwork in Ethnomusicology*. New York: Oxford University Press.

SHELEMAY, Kay Kaufman. 2006. *Soundscapes: Exploring Music in a Changing World*. New York: W.W. Norton & Co.

BLOK 2 – Mýtus primitivní kultury

KUPER, Adam. 2006 (1988). The myth of primitive society a Barbarian, savage, primitive. *The Reinvention of Primitive Society*. London & New York: Routledge, s. 3-19 a 20-36.

17. 10. Léčebný tanec Křováků, jihoafrické skalní malby a „velká kalaharská debata“

OLIVIER, Emmanuelle. 2005 (1998). „The Art of Metamorphosis – Or the Jul’hoan Conception of Plurivocality“, In Christine Lucia (editorka). *The World of South African Music: A Reader*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Press, s. 249-256.

LEWIS-WILLIAMS, David. 2007 (2002). Případová studie 1: Skalní umění jihoafrických Sanů. *Mysl v jeskyni*. Praha: Academia, s. 162-196.

24. 10. Ptačí mýtus lidí Kaluli a akustemologie deštného pralesa na Papuji Nové Guineji

FELD, Steven. 1990 (1982). Song that Moves Men to Tears. *Sound and Sentiment: Birds, Weeping, Poetics, and Song in Kaluli Expression*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, s. 163-216.

31. 10. Myší slavnost lidí Suyá/Kisêdjê, kulturní performance v amazonském pralesu

SEEGER, Anthony. 2004 (1987). Preface, Singing as a Creative Activity a Why Suyá Sing?. *Why Suyá Sing: A Musical Anthropology of an Amazonian People*. Urbana: University of Illinois Press, s. XIII-XVII, 65-87 a 128-140.

BLOK 3 – Složité struktury, složité kultury?

MYERS, Helen. 1992. *Ethnomusicology: An Introduction*. NY: W. W. Norton & Co, s. 110-218.

TENZER, Michael. 2006. Introduction: Analysis, Categorization, and Theory of Musics of the World, in: Michael Tenzer (ed.) *Analytical Studies in World Music*. Oxford: Oxford University Press, s. 3-38.

7. 11. Hudba Iránu. Analýza iránského žánru *navā'i*

[přednáška Bruno Nettla o radifu a perské hudbě online](#)

NETTL, Bruno. 2004. Music of the Middle East, in: Bruno Nettl a kol. (eds) *Excursions in World Music*. New Jersey: Pearson Education, s. 48-76.

BLUM, Stephen. 2006. Navā'i, A Musical Genre of Northeastern Iran, in: Michael Tenzer (ed.) *Analytical Studies in World Music*. Oxford: Oxford University Press, s. 41-57.

14. 11. Hudba Indie. Analýza jihoindické kompozice *Navaragamalika Varnam*

CAPWELL, Charles. 2004. Music of India, in: Bruno Nettl a kol. (eds) *Excursions in World Music*. New Jersey: Pearson Education, s. 20-47.

MORRIS, Robert. 2006. Architectonic Composition in South Indian Classical Music, in: Michael Tenzer (ed.) *Analytical Studies in World Music*. Oxford: Oxford University Press, s. 303-329.

21. 11. Hudba Indonésie. Analýza balijské skladby *Oleg Tumulilingan*

CAPWELL, Charles. 2004. The Music of Indonesia, in: Bruno Nettl a kol. (eds) *Excursions in World Music*. New Jersey: Pearson Education, s. 141-170.

TENZER, Michael. 2006. Oleg Tumulilingan: Layers of Time and Melody in Balinese Music, in: Michael Tenzer (ed.) *Analytical Studies in World Music*. Oxford: Oxford University Press, s. 205-236.

BLOK 4 – „Tak jiné a tak svůdné“: Západ a (jeho) jiná hudba

SAID, Edward. 2008 (1978). Úvod. *Orientalismus. Západní koncepce Orientu*. Praha a Litomyšl: Paseka, s. 11-40.

28. 11. Exotismy v evropské klasické hudbě. Evropská klasická hudba a vúdú na Haity

SCOTT, Derek B. 1998. Orientalism and Musical Style. *The Musical Quarterly*, LXXXII, 2: 309-335.

OTTLOVÁ, Marta a POSPÍŠIL, Milan. 2008. „K repertoáru exotismů v české hudbě 19. století“. In Kateřina Bláhová a Václav Petrbok (editoři). *Cizí, jiné, exotické v české kultuře 19. století*. Praha: Academia a KLP, s. 339-353.

LARGEY, Michael D. 2006. Africans and Arawaks. The Music of Ludovic Lamothe and Justin Elie. *Vodou Nation: Haitian Art Music and Cultural Nationalism*. University of Chicago Press, s. 97-146.

5. 12. Jak stará je „world music“?

ERLMANN, Veit. 1994. Africa Civilized, Africa Uncivilized: Local Culture, World System and South African Music. *Journal of Southern African Studies*, XX, 2: 165-179.

MEINTJES, Louise. 1990. Paul Simon's Graceland, South Africa, and the Mediation of Musical Meaning. *Ethnomusicology*, XXXIV, 1: 37-73.

BLOK 5 – Když etnomuzikologie přestane být etno...

STOBART Henry (ed.). 2008. Perspectives on Ethnomusicology. *The New (Ethno)musicologies*. Lanham: The Scarecrow Press, 23-47.

12. 12. Kultura všemi smysly. Japonský tanec celým tělem

HAHN, Tomie. 2007. revealing lessons—modes of transmission: visual, tactile, oral/aural, & media. *Sensational Knowledge: embodying culture through Japanese dance + DVD*. Middletown: Wesleyan University Press, s. 70-145.

19. 12. Kulturní intimita v turecké populární hudbě

STOKES, Martin. 2010. Three Versions of 'Beloved Istanbul'. *The Republic of Love: Cultural Intimacy in Turkish Popular Music*. Chicago: Chicago University Press, s. 147-187.

2. 1. Etnomuzikologický výzkum amerického hudebního školství

NETTL, Bruno. 1995. Introduction, In the Service of the Masters. *Heartland Excursions. Ethnomusicological Reflections on Schools of Music*. Urbana and Chicago: University of Illinois Press, s. 1-42.

9. 1. Závěrečná diskuse

Základní literatura (abecední seznam literatury uvedené výše)

Všeobecná

BARZ, Gregory F. a COOLEY, Timothy J. 1997. *Shadows in the Field: New Perspectives for Fieldwork in Ethnomusicology*. New York: Oxford University Press.

BOHLMAN, Philip V. 2002. *World Music: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press. *Garland Encyclopedia of World Music*, online přístupná přes <http://pez.cuni.cz/ezdroje/> (Music Online Reference).

MYERS, Helen. 1991. *Ethnomusicology: An Introduction*. NY: W. W. Norton & Co.

NETTL, Bruno a kol. 2004. *Excursions in World Music*. New Jersey: Pearson Education.

NETTL, Bruno. 2005. *The Study of Ethnomusicology, Thirty-one Issues and Concepts*. Urbana and Chicago: University of Illinois Press.

Carole Pegg, et al. "Ethnomusicology." *Grove Music Online. Oxford Music Online*. 30 Sep. 2012 <<http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/52178>>.

SHELEMAY, Kay Kaufman. 2006. *Soundscapes: Exploring Music in a Changing World*. New York: W.W. Norton & Co.

TENZER, Michael (ed.). 2006. *Analytical Studies in World Music (+CD)*. Oxford: Oxford University Press.

Speciální

ERLMANN, Veit. 1994. Africa Civilized, Africa Uncivilized: Local Culture, World System and South African Music. *Journal of Southern African Studies*, XX, 2: 165-179.

FELD, Steven. 1990 (1982). Song that Moves Men to Tears. *Sound and Sentiment: Birds, Weeping, Poetics, and Song in Kaluli Expression*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, s. 163-216.

LARGEY, Michael D. 2006. Africans and Arawaks. The Music of Ludovic Lamothe and Justin Elie. *Vodou Nation: Haitian Art Music and Cultural Nationalism*. University of Chicago Press, s. 97-146.

LEWIS-WILLIAMS, David. 2007 (2002). Případová studie 1: Skalní umění jihoafrických Sanů. *Mysl v jeskyni*. Praha: Academia, s. 162-196.

MEINTJES, Louise. 1990. Paul Simon's Graceland, South Africa, and the Mediation of Musical Meaning. *Ethnomusicology*, XXXIV, 1: 37-73.

NETTL, Bruno. 1995. Introduction, In the Service of the Masters. *Heartland Excursions. Ethnomusicological Reflections on Schools of Music*. Urbana and Chicago: University of Illinois Press, s. 1-42.

OLIVIER, Emmanuelle. 2005 (1998). „The Art of Metamorphosis – Or the Ju'hoan Conception of Plurivocality“, In Christine Lucia (editorka). *The World of South African Music: A Reader*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Press.

OTTLOVÁ, Marta a POSPÍŠIL, Milan. 2008. „K repertoáru exotismů v české hudbě 19. století“. In Kateřina Bláhová a Václav Petrbok (editoři). *Cizí, jiné, exotické v české kultuře 19. století*. Praha: Academia a KLP, s. 339-353.

SCOTT, Derek B. 1998. *Orientalism and Musical Style*. *The Musical Quarterly*, LXXXII, 2: 309-335.

SEEGER, Anthony. 2004 (1987). Preface, Singing as a Creative Activity a Why Suyá Sing?. *Why Suyá Sing: A Musical Anthropology of an Amazonian People*. Urbana: University of Illinois Press, s. XIII-XVII, 65-87 a 128-140.

STOBART Henry (ed.). 2008. Perspectives on Ethnomusicology. *The New (Ethno)musicologies*. Lanham: The Scarecrow Press, 23-47.

STOKES, Martin. 2010. Three Versions of 'Beloved Istanbul'. *The Republic of Love: Cultural Intimacy in Turkish Popular Music*. Chicago: Chicago University Press, s. 147-187.

Další doporučená literatura

- AUBERT, Laurent. 2007. *The Music of the Other: New Challenges for Ethnomusicology in a Global Age*. Aldershot: Ashgate Publishing.
- BECKER, Judith. 2004. *Deep Listeners: Music, Emotion, and Trancing*. Bloomington: Indiana University Press.
- BLACKING, John. 1995 (1973). *How musical is man?*. Seattle, London: University of Washington Press.
- BLUM, Stephen; BOHLMAN, Philip V. a NEUMAN, Daniel M. 1991. *Ethnomusicology and Modern Music History*. Urbana and Chicago: University of Illinois Press.
- HOOD, Mantle. 1971. *The Ethnomusicologist*. New York: McGraw-Hill.
- KARTOMI, Margaret J. 1990. *On Concepts and Classifications of Musical Instruments*. Chicago: The University of Chicago Press.
- KUNST, Jaap. 1959 (3. vydání). *Ethnomusicology*. The Hague: Nijhoff.
- MARRIAM, Alan P. 1964. *The Anthropology of Music*. Evanston: Northwestern University Press.
- McLEAN, Mervyn. 2006. *Pioneers of Ethnomusicology*. Coral Springs: Llumina Press.
- MYERS, Helen. 1993. *Ethnomusicology: Historical and Regional Studies*. NY: W. W. Norton & Co.
- NETTL, Bruno a BOHLMAN, Philip V. (eds.). 1991. *Comparative Musicology and Anthropology of Music*. Chicago: The University of Chicago Press.
- NETTL, Bruno a RUSSELL, Melinda. 1998. *In the Course of Performance: Studies in the World of Musical Improvisation*. Chicago: The University of Chicago Press.
- POST, Jennifer C. 2006. *Ethnomusicology: A Contemporary Reader*. Oxon: Routledge.
- RADANO, Ronald M. a BOHLMAN, Philip V. 2001. *Music and the Racial Imagination*. Chicago: The University of Chicago Press.
- STOKES, Martin. 1997 (1994). *Ethnicity, identity and music: the musical construction of place*. New York: Berg.
- STONE, Ruth. 2007. *Theory in Ethnomusicology*. Upper Saddle River: Pearson Prentice Hall.
- ZIEGLER, Susanne. 2006. *Die Wachsylinder des Berliner Phonogramm-Archivs*. Berlin: Staatliche Museen zu Berlin – Preussischer Kulturbesitz.

Zdroje audio a video

Garland Encyclopedia of World Music, online přístupná přes <http://pez.cuni.cz/ezdroje/> (Music Online Listening).

<http://www.naxosmusiclibrary.com/>, <http://www.folkways.si.edu/>, <http://www.eviada.org/> ...